

Daimi kemalatın daimi tezahür istemesi bir zorunluluk mudur? Ayrıca “bekası olmayan istihsan edicinin nazarında kemalatın kıymetinin sukut etmesi” Allah’a bir noksanîyet getirmez. Bu konunun haşirle münasebetini açar mısınız?

Allah, Samed’dir, Ganiyyü-l-âlemîn”dir. Onun için ne ihtiyaç ne zorunluluk söz konusu olamaz.

İlâhî isimlerin tecelli ve tezahür etmek istemeleri ayrı bir meseledir. Allah’ın her sıfatı, her fiili ve her ismi sonsuz bir kemale sahiptir. Allah mükemmel bir güneş yarattığı gibi ondan faydalanabilecek mükemmel gözler de yaratmıştır. Cenâb-ı Hak’ın ne güneşin yanmasına ne de gözün görmesine muhtaç olması düşünülemeyeceğine göre, bu yaratışlar hem kemalâtın tezahür etmesi hem de muhtaç varlıklara bir ikram, bir ihsan olmaları içindir.

Ancak, özellikle akıl sahibi olan insanlar kâinatta ve kendi varlıklarında tecelli eden bu kemale hayran ve bu ihsanlara minnettar olduktan sonra bir daha dirilmemek üzere yokluğa atılırlarsa ne bu mükemmel sanatları seyir için ne de bu harika ihsanlara şükür için kalplerinde bir arzu kalmaz. Bu durumda insana akıl verilmesi bu harikaların seyrettirilmesi hem hikmetsiz ve israf olur, hem de yok olma korkusu insanı önce ümitsizliğe, sonra isyana ve küfre götürebilir.

İnsanın bu yaratılışı ahiretin varlığına ayrı bir delildir. **“Eğer vermek istemeseydi istemek vermezdi.”** hakikatince insana bu istidadın ve bu isteğin verilmesi ahiretin varlığını gösterir. Aksi halde, Cenâb-ı Hak insanları şükür ve ibadet için değil, haşa itiraz ve isyan için yaratmış gibi olur. Bu ise O’nun sonsuz rahmetine de sonsuz hikmetine de zıt bir telakkidir.

“...İnsan, sevdiği ve kıymetini takdir ettiği bir Cemal-i Mutlak’tan ebedî ayrılmaktan gelen derin yarasını; ancak ona adavetle, ondan küsmekle ve onu inkâr etmekle tedavi edebilir. İşte kâfirlerin Allah’ın düşmanı olması, bu noktadan ileri geliyor. Öyle ise, herhalde o Cemal-i Ezelî, kendisinin âyine-i müştakı olan insan ile ebed-ül âbâd yolunda seyahatında beraber bulunmak için, alâküllihal bir dâr-ı bekada bir hayat-ı bâkiyeye insanı mazhar edecek.” ([Lem’alar, Otuzuncu, Lem’a](#))